

Posudek oponenta na magisterskou diplomovou práci Mgr. Zdeňka Berouna *Alois Vocásek (1896-2003). Životní příběh posledního čsl. legionáře*. Praha, Pracoviště Orální historie – Soudobé dějiny FHS UK 2011, 64 s. + přílohy

Velkou předností diplomové práce mgr. Zdeňka Berouna je jistě skutečnost, že pracuje s naprosto unikátním materiálem – rozhovory s vysoce kontroverzním bývalým legionářem Aloisem Vocáskem, který se zejména za 2. světové války přiklonil na stranu nacistické okupační moci a rozešel se tak s naprostou většinou svých spolubojovníků z předchozího světového válečného konfliktu. Bohužel tuto příležitost nevyužil autor diplomové práce k hlubšímu metodologickému zamyšlení, přestože se taková možnost se určitě v dané situaci nabízela. Nepochybně se totiž jednalo o velmi specifického narátora a to nejenom k jeho mimořádně vysokému věku (v době konání rozhovorů mu bylo přes 105 let !). Namísto by bylo jistě srovnání hodnoty rozhovorů s výpověďmi četných ego dokumentů (vzpomínky, memoáry, deníky) dalších legionářů, zejména když s některými ukázkami autor pracuje. Bohužel metodologické pasáže v práci zcela chybí. Text je spíše koncipován jako rozsáhlejší a čtivě napsaná studie do odborného časopisu, než jako diplomová práce. Až v poslední kapitole autor sáhl k důkladnější kritice základního pramene a konstatoval značné rozdíly oproti výpovědi archivních pramenů. Domnívám se, že zhodnocení výpovědní hodnoty rozhovorů s Aloisem Vocáskem mělo být provedeno již v úvodu práce společně s přehledem literatury k problematice a metodologickou úvahou.

Nikde není řádně zdůvodněna praxe ortografického přepisu mnohých dokumentů (zejména vzpomínek jednotlivých legionářů) v původní podobě, která je v rozporu s běžnou ediční praxí (srv. např. Šťovíček, Ivan: *Ediční teorie a metodika*. Praha 2008). Rušivě působí v textu poměrně rozsáhlé citace v němčině, které nejsou nikde přeložené. Navíc v nich nejsou rozepsány poměrně hojné zkratky. Lze určitě ocenit autorův poznámkový aparát, především jeho podrobné zpracování údajů o narátorově rodině a excerpce z jednotlivých služebních spisů legionářů. Přesto by asi bylo vhodné doplnit ještě poznámky k některým dalším jevům či osobnostem (maršál Radecký).

Archiv ministerstva vnitra, na který autor opakovaně odkazuje byl již před několika přetvořen na Archiv bezpečnostních složek (uvedené fondy patří spravuje jeho 2. oddělení). Autor patří ke skupině historiků, kteří v souvislosti s děním za 1. světové války zásadně nepoužívají proslulou knihu Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. Domnívám se ale, že zejména v některých pasážích (například o přepravě vojáků na frontu, které Jaroslav Hašek věnoval ve svém díle rozsáhlé a podrobné pasáže). Bližší vysvětlení by si asi žádala autorova teze o politickém pragmatismu jako pro Vocásku přitažlivém rysu krajní pravice (srv. s. 45). Domnívám se, že politický pragmatismus byl typický pro zcela odlišně orientované strany. Pokud jde o hodnocení sdružení Vlajka, to autor jednoznačně přebírá z publikace Milana Nakonečného, kterou sice cituje v seznamu použité literatury, ale nikoliv v příslušné poznámce (s. 47).

Pokud se týká zajímavých údajů o Vocáskově životě, především o jeho odsouzení a uvěznění, stálo by asi za úvahu, jaké byly důvody státu pro výrazné snížení trestu a přehodnocení jeho výšky. Přitom podle mých znalostí nebyl Alois Vocásek jediným příkladem odsouzeného kolaboranta z 2. světové války, který se v období po roce 1948 dočkal velmi výrazného snížení trestu.

Vzhledem k zpracování unikátního materiálu a solidnímu zasazení osudů narátora do dobového kontextu (zejména v případě jeho osudů za 1. světové války) lze práci doporučit

k úspěšné obhajobě. Protože však chybí některé obligatorní náležitosti diplomové práce (kritické zhodnocení pramenů a metodologická úvaha) domnívám se, že ji nelze hodnotit výše než známkou dobře, pokud by při obhajobě autor dokázal chybějící pasáže přesvědčivě doplnit, lze zvažovat i ohodnocení známkou **velmi dobře**.

V Praze 17. 10. 2011

PhDr. Martin Franc, Ph.D.